

25. 9. 2015

ID: 99074

O intenzitě veřejného zájmu

eFocus

Období, kdy bývávaly soudní prázdniny, spojovaly generace našich nejen právnických předků s přestěhováními na letní byt. V rámci jisté nostalgie se proto z pochopitelných důvodů vzpomínkově vydáváme historickými vlaky do míst, která se stala středem zájmu velká města opouštějících příslušníků tehdejší střední třídy, jakož později i trampů, skautů a chatařů.

Vzpomněl jsem si tak nedávno v tunelu u Davle na anekdotu, kterou jsem tam kdysi premiérově slyšel o důstojníkovi, vojínu, matce a dceři, kteří se spolu ocitli ve tmě vlakového kupé. Po hlasitém polibku následoval mlaskavý políček. Matka podezírala vojína, že políbil její dceru, dcera důstojníka, že políbil matku, důstojník se cítil ukřivděn, že dostal políček místo vojína, který zřejmě chtěl políbit dceru, a vojín si přál, aby následoval další tunel, v němž by znovu vyloudil zvuk polibku a opět vrazil důstojníkovi facku.

Jeli jsme – jak jste jistě poznali – posázavským pacifikem do Jílového u Prahy, které mám spojené se svojí kapitolou v knize o dějinách tohoto zlatohorního města, napsanou v roce 1987:

„Na rozdíl od mnoha obecních zastupitelstev, která se bránila vedení tratě přes město či obec, usilovala jílovská rada o to, aby nádraží bylo k městu co nejbližší. Původní měření bylo zcela nevýhodné, neboť projektanti se přidrželi sázavského břehu. S ohledem na technické komplikace došlo k předložení protinávruhu, zpracovaného na náklady města, při závěrečném jednání 5. – 6. listopadu 1895 ke kompromisu. I tak je jílovská zastávka nejvyšším bodem trati. O dosažení stavu se zasloužil především bývalý purkmistr Vojtěch Koliha jako člen konsorcia k přípravě stavby dráhy.“

Co je aktuálně nového v místních referendy prošpikovaném příběhu o zamýšleném přestěhování brněnského hlavního nádraží?

Z jílovské historie ještě pro úplnost doplním, že i tam se našel jeden podezřívavý, konkrétně tamější historik a kronikář Leopold Čihák, který *„mezi důvody stavby akcentoval především usnadnění dopravy pro arcivévodské lomy v Požárech“*.

Ač by to bylo jistě mediálně lákavé, nepoložím nyní otázku, jaký trest by dnes hrozil všem, kteří se na projektu budování tratě jakkoliv podíleli, ani se nepustím do kriminologické studie na téma: Jak je to možné, že se tehdy všichni vzájemně nenapráskali?

Jílovský a konec konců i brněnský případ si dovoluji využít k úvaze o intenzitě veřejného zájmu.

* * *

Veřejný zájem je pojmem, který není lehkou uchopitelný.

Zdá se mi, že zákonodárci se to asi tak nezdálo.

„Vyvlastnění je přípustné jen pro účel vyvlastnění stanovený zvláštním zákonem a jen jestliže veřejný zájem na dosažení tohoto účelu převažuje nad zachováním dosavadních práv vyvlastňovaného,“

podává se z ustanovení § 3 odst. 1, věta první zákona o vyvlastnění.

Je správné, že má být hledána proporcionalita mezi veřejným zájmem a zachováním dosavadních práv vyvlastňovaného.

Jak by však obstála při spravedlivém vážení míška vah, na níž by býval pouhý individuální zájem na usnadnění dopravy do lomů, prohlášený hypoteticky zmanipulovaným zastupitelstvem za veřejný zájem, chtěli-li by jílovští občané většinově, jako tomu bylo jinde, rovněž ochránit ústa svých dcer před vášnivými tunelovými polibky vlakových cestujících?

V Jílovém u Prahy se však, na štěstí i pro nás, mravních poklesků zřejmě neobávali...

* * *

Jeden veřejný zájem však není evidentně stejně intenzivní jako druhý veřejný zájem, ba co více, veřejným zájmem nemusí být vždy vše, co je za něj vydáváno:

„Je vyloučeno, aby obec, jakožto územní společenství občanů majících právo na samosprávu (článek 100 odst. 1 Ústavy) a jsoucí veřejnoprávní korporací (článek 101 odst. 3 Ústavy) hospodařila s jí vlastněným majetkem prostřednictvím svých volených orgánů tak, že by na první pohled pochybným charakterem tohoto hospodaření podlamovala důvěru občanů, kteří obec tvoří, v to, že její správa je správou ve prospěch obce a nikoliv ve prospěch jiných subjektů. Samostatné spravování obce zastupitelstvem (článek 101 odst. 1 Ústavy) neznamená, že by zvolené zastupitelstvo a představitelé obce stáli nad společenstvím těch, kteří je k výkonu samosprávy zvolili. Ti, kdo obec spravují, neměli by ztratit ani na okamžik ze zřetele, že nejsou majiteli obce a že správa obce není poručníkováním těch, kteří obec tvoří. Vymkne-li se správa obce z těchto ústavních mantinelů, pak byť by i byla formálně ve shodě se zákonem, nelze jí přiznat soudní ochranu; je naopak úkolem soudů, aby takové ve své podstatě proti skutečné samosprávě namířené a tudíž protiústavní chování zastupitelstva neaprobovaly.“ (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2012, sp. zn. IV. ÚS 1167/11).

Závěrem se pak nemohu nevrátit k nešťastnému obiter dictum nálezu Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2014, sp. zn. I. ÚS 581/14:

„Postrádá logiku, aby měl samosprávný subjekt platit individuálnímu vlastníkovu za užívání nemovitosti, kterou jako veřejný statek užívá blíže neurčený počet osob; právní vztah mezi obcí a vlastníkem nemovitosti má za okolností obdobných nyní projednávané věci přinejmenším převažující povahu veřejnoprávní, nikoli soukromoprávní.“

Kolik jich konkrétně představuje neurčený počet osob?

Je stejně početný neurčený počet osob, který denně odjíždí z brněnského hlavního nádraží či ze zastávky v Jílovém u Prahy?

Nemá v zásadě každá obec i jiné pozemky než ty, jež umanutě chrání jako veřejný statek pro neurčitý počet osob k užívání?

Nestálo by před zahájením kroků k vyvlastnění za zeptání neurčitého počtu osob, s jakým potěšením a s jak čistým svědomím budou užívat vyvlastněný veřejný statek, získaný zásahem do článkem 11 Listiny základních práv a svobod chráněného vlastnického práva vyvlastněného?

Předem lituji maminku, která na pískovišti, situovaném na vyvlastněném veřejném statku, bude mít napomenout dítě, aby si bez dovolení nehrálo s hračkami, které mu nepatří. Jistě by udělala lépe, kdyby je vzala na projíždku historickým vlakem. Třeba do Jílového u Prahy...

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
advokát, bývalý soudce Ústavního soudu

Názor byl publikován v rámci vydání EPRAVO.CZ Digital - září 2015.

EPRAVO.CZ Digital si můžete stáhnout ZDARMA na App Store a Google Play, a to přímo z Vašeho tabletu či chytrého telefonu. Pokud máte již aplikaci staženou, postačí si stáhnout pouze nové vydání. Využít můžete také webový archiv starších čísel na adrese tablet.epravo.cz.

Další články:

- [Vedení BBH posiluje o přední expertku na soutěžní právo z A&O Shearman Ivanu Halamovou Dobíškovou](#)
- [V rámci charitativní akce Měsíc sportu advokátní kanceláře a daňoví poradci vysportovali téměř 400 tisíc korun na podporu projektu Pomozte dětem](#)
- [KOLAROVA LEGAL: Nová advokátní kancelář v centru Prahy míří na špičku korporátního a transakčního práva](#)
- [LEAGLE.ONE: Informace nestačí. Proč vzdělávání bez prožitku selhává](#)
- [Diskuzní čtvrťky nad trestním právem \(online - živé vysílání\) - 14.5.2026](#)
- [Legal Innovation Day 2026: Praktické využití umělé inteligence v právní praxi](#)
- [Promlčení práva ve světle aktuální judikatury NS ČR Na co si dát pozor při uplatňování promlčení podle současné právní úpravy?](#)
- [LEAGLE.ONE: Prodáváte firmu, nebo kus života? Pravda o rodinných akvizicích](#)
- [Clifford Chance Prague Association jmenuje dva nové Counsels a jednoho Of Counsel](#)
- [Vítězem Zákona roku je flexinovela zákoníku práce, bodovaly také daňové a účetní změny](#)
- [Advokátní kancelář Eversheds Sutherland posiluje svůj nemovitostní tým](#)